

Лешанич М. М.

кандидат політичних наук, доцент

Ужгородського національного університету

Кіфор Г. М.

студент

Ужгородського національного університету

Leshanych Myroslav

Candidate of Political Sciences, Associate Professor

Uzhhorod National University

Kifor Heorh

Student

Uzhhorod National University

ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНІ ВІДНОСИНИ КИТАЮ ТА УКРАЇНИ В ГАЛУЗІ ВАЖКОЇ ТА ХІМІЧНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Анотація. У статті досліджуються особливості зовнішньоторговельних відносин Китаю та України в галузі важкої та хімічної промисловості. Розкрито сучасний стан особливостей торговельного співробітництва Китаю та України. Визначено необхідні умови інтенсифікації двосторонніх зовнішньоторговельних відносин між Україною та Китаєм, зокрема в галузі важкої та хімічної промисловості. Виокремлено проблемні моменти зовнішньоторговельних відносин Китаю та України в галузі важкої та хімічної промисловості. З метою визначення головних чинників, які впливають на розвиток партнерських відносин у торговельно-економічній сфері між Україною та Китаєм у період до 2030 р. включно був проведений SWOT-аналіз (аналіз сильних та слабких сторін, можливостей та небезпек). На основі цього аналізу були визначені зовнішні можливості та загрози для стратегічної співпраці між країнами, а також їх сильні та слабкі сторони. Визначено напрями розвитку зовнішньоторговельних відносин Китаю та України в галузі важкої та хімічної промисловості. Охарактеризовано важливі фактори, які мають вплив на розвиток важкої та хімічної промисловості. Визначено, що для прогнозування перспектив торговельних відносин у галузі важкої та хімічної промисловості необхідно насамперед визначити основні фактори, які впливають на розмір ринку, вагомість їх впливу та статистичні дані минулих років.

Ключові слова: зовнішня торгівля, Україна, Китай, зовнішньоторговельні відносини, міжнародна торгівля, важка промисловість, хімічна промисловість, галузь важкої промисловості, зовнішньоторговельна співпраця.

Вступ та постановка проблеми. Китай за своїм геополітичним, економічним значенням, обсягом товарообігу та рівнем економічних перетворень, досягнутих на шляху реформування своєї економіки, становить для України значний інтерес. Це не тільки стратегічний торговельно-економічний партнер, а й країна з певним корисним для України досвідом проведення реформ та організації функціонування економіки, тому вивчення особливостей торговельного співробітництва Китаю та України в галузі важкої та хімічної промисловості становить значний інтерес. Зокрема, важка та хімічна промисловість, будучи, з одного боку, великими споживачами матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, а з іншого – одними з основних виробників промислової продукції, відіграють важливу роль у розвитку суспільного виробництва й економіки країн загалом. Таким чином, всебічне вивчення особливостей зовнішньоторговельних відносин Китаю та України в галузі важкої та хімічної промисловості є дуже актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Чимало економістів, як зарубіжних, так і вітчизняних, займалися дослідженням питання проблем та перспектив зовнішньоторговельних відносин Китаю та України в галузі важкої та хімічної промисловості: Ю.Є. Осацька, Н.Г. Ушакова, Т.М. Циганкова, Ч. Хуейжун, О.М. Яценко та інші.

Метою роботи є дослідження особливостей зовнішньоторговельних відносин Китаю та України в галузі важкої та хімічної промисловості; аналіз сучасного стану двосторонніх відносин; розгляд перспектив розвитку взаємозв'язків між Україною та Китаєм.

Результати дослідження. Китай є дуже важливим торговим партнером України. Україна приділяє велику увагу масштабності ринку та торговельно-інвестиційним можливостям Китаю, сподіваючись розширити двостороннє торгово-економічне співробітництво. За підсумками першого півріччя 2019 року Китай входить до провідних торгових партнерів України. Обсяг торгівлі з Україною досяг 5,5 млрд доларів США. Хоча швидке зростання торгівлі з Китаєм є типовою рисою багатьох країн та Європи, її частка в торгівлі з Україною значно вища, ніж у сусідніх країн – Польщі, Білорусі та Молдови. За винятком Росії, її масштаби значно більші. Китай має великий розрив з іншими країнами, а також є найбільшим торговим партнером. Торговельне розширення Китаю за останні кілька десятиліть є результатом сильного економічного зростання Китаю та його впливу у світі. Китайські компанії також наполегливо працюють над більш активною співпрацею з іншими країнами, включаючи Україну [11].

Нинішня нормативно-правова база відносин України та Китаю складається з міждержавних, міждержавних та міжвідомчих документів, які приблизно відповідають статус-кво двостороннього співробітництва. Торговельні відносини між Україною та Китаєм регулюються «Угодою між Урядом України та Урядом Китайської Народної Республіки про торговельно-економічне співробітництво», яка встановлює систему найбільшого сприяння для стягнення імпорتنих та експортних мит, а також на податки та інші внутрішні тарифи. У 2013 році дві країни підписали договір про дружбу і співробітництво, досягнувши найвищої точки в розвитку економічних і торговельних відносин між

двома країнами. Проте політичні зміни 2014 року, нечітка реакція Китаю на анексію Криму Росією та її військову агресію проти України у східній частині країни призвели до певної деактивації відносин між двома країнами на певний період часу. Помірковану позицію Китаю, по-перше, можна пояснити його обережним ставленням до будь-яких радикальних суспільно-політичних змін і певними дипломатичними очікуваннями уникнути міжнародної відповідальності; по-друге, він підтримує добросусідські та дружні стосунки з усіма сторонами [11]. Торговельно-економічна співпраця між Україною та КНР регулюється Угодою між Урядом України та Урядом Китайської Народної Республіки про торговельно-економічне співробітництво, згідно з якою встановлено режим найбільшого сприяння щодо стягнення мита на експортні та імпорتنі товари двох країн, податків та інших внутрішніх зборів [5].

Торгівля між Україною та Китаєм в галузі важкої та хімічної промисловості є надзвичайно важливою. У структурі українського експорту до Китаю домінують поставки руди, шлаків і золи; зерна; жирів та олії; відходів харчової промисловості. У структурі імпорту з Китаю домінують поставки електричних машин; котлів, машин; пластмаси, полімерних матеріалів; засобів наземного транспорту, крім залізничного. Обсяг інвестицій з України в економіку Китаю значно менший, ніж обсяг інвестицій з Китаю в економіку України.

Станом на 01.07.2019 р., в економіку України було залучено \$36,38 млн інвестицій з Китаю (рис. 1). Найбільший обсяг інвестицій було спрямовано до підприємств промисловості.

Так, як видно з рис. 1, обсяг інвестицій з України в економіку Китаю становив \$0,61 млн. Як видно, обсяг залучених інвестицій з Китаю у 60 разів перевищує відповідний обсяг інвестицій, спрямованих з України в Китай [5].

Необхідною умовою інтенсифікації двосторонніх зовнішньоторговельних відносин між Україною та Китаєм, зокрема в галузі важкої та хімічної промисловості, є використання відповідного запропонованого механізму, у межах якого мають бути реалізовані спільні цілі співробітництва двох країн. Він має охоплювати сукупність спільних цілей співробітництва, позитивні та негативні фактори інтенсифікації зовнішньоторговельних відносин, інструменти реалізації та засоби їх досягнення. На сучасному етапі розвитку першочергові спільні цілі співробітництва мають бути такими [10, с. 5]:

– відновлення стабільного економічного та політичного розвитку та суспільно-політичної стабільності в

Україні завдяки посиленню структурних реформ, спрямованих на підвищення довіри інвесторів та підвищення економічної продуктивності, що сприятиме середньостроковому економічному зростанню;

– вирішення конфлікту на сході України, оскільки він підриває стабільність економічної діяльності, порушує систему оподаткування, негативно впливає на експорт та зменшує довіру інвесторів, тим самим перешкоджаючи прямим іноземним інвестиціям, зменшуючи доходи бюджету та постійно збільшуючи видатки, що ускладнює бюджет коригування та поточні рахунки. Дефіцит падає через різке зниження курсу гривні, але тиск на платіжний баланс все ще високий через необхідність рефінансування значних обсягів зовнішнього боргу;

– економічна та експортна диверсифікація, яка покращить статус двох країн на світовій арені за рахунок співробітництва, заснованого на міжнародній спеціалізації на основі потенціалу таких економічних секторів, як Україна та Китай, таких як наука і технології тощо;

– набуття найвищого рівня конкурентних переваг та зосередженість на високій якості, що досягається за рахунок підвищення суспільної продуктивності та використання нових технологій.

Таким чином, необхідно реформувати систему торговельно-економічного співробітництва, і тоді Україна стане більш гнучкою, адекватно реагуватиме на зміни загальноекономічної ситуації в країні та на розвиток ділових зв'язків з іноземним ринком. Усе ще наявні проблеми, пов'язані із зовнішньоекономічною діяльністю, які вирішуються на законодавчому рівні. Необхідно створити відповідні програми, спрямовані на розвиток зовнішньоторговельного ринку, метою яких є підвищення ефективності зовнішньої торгівлі за рахунок стимулювання прогресивних змін у товарній структурі експорту та імпорту, розвитку співробітництва з Китаєм у торговельно-економічній сфері.

З метою визначення головних чинників, які впливають на розвиток партнерських відносин у торговельно-економічній сфері між Україною та Китаєм у період до 2030 р. включно, був проведений SWOT-аналіз (аналіз сильних та слабких сторін, можливостей та небезпек). На основі цього аналізу визначені зовнішні можливості та загрози для стратегічної співпраці між країнами, а також їх сильні та слабкі сторони (табл. 1).

Можна зробити висновок, що на основі проведеного аналізу, в тому числі SWOT, стратегічний розвиток партнерських відносин в економічній сфері між Україною та

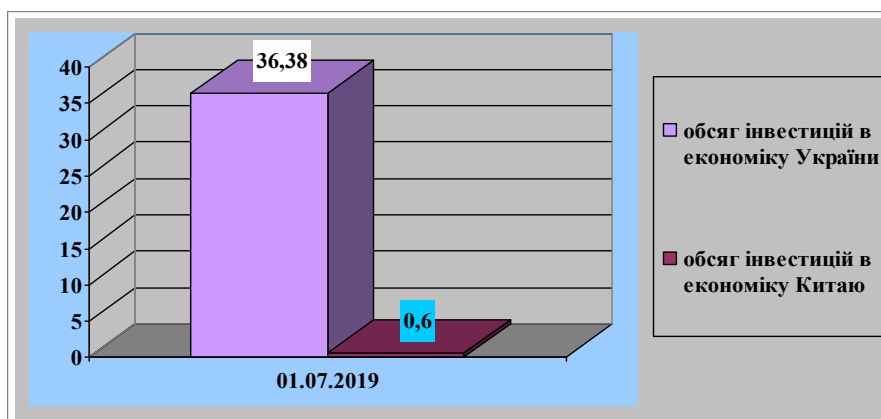

Рис. 1. Показники обсягів залучень інвестицій між Україною та Китаєм, 2018–2019 рр., млн

Джерело: складено автором на основі джерела [5]

SWOT-аналіз торговельно-економічної співпраці України з Китаєм

ЗОВНІШНІ ЧИННИКИ (Китай) ВНУТРІШНІ ЧИННИКИ (Україна)	Можливості (O) 1. Розширення співробітництва країн у рамках в Ініціативи «16+1» і проєкту «Один пояс, один шлях». 2. Укладання угоди та створення зони вільної торгівлі між Україною та Китаєм. 3. Вихід на ринок та визначення секторальних пріоритетів торговельно-економічного співробітництва.	Загрози (T) 1. Технологічні асиметрії у торгівлі країн 2. Обмежений вихід вітчизняного бізнесу на ринок Китаю. 3. Збереження негативного сальдо в зовнішній торгівлі за більшістю груп товарів. 4. Високий рівень тарифного захисту, передусім на с.-г. продукцію.
Сильні сторони (S) 1. Вигідне географічне розташування України. 2. Багаті природні ресурси. 3. Високий рівень освітнього потенціалу. 4. Наявність науково-технологічного потенціалу.	Очікування (S+O): Повна лібералізація торговельного режиму, посилення торгових та економічних відносин, можливість створення зони вільної торгівлі, посилення прагматичності у торгових і економічних відносинах з метою встановлення симетричної економічної взаємозалежності сторін.	Очікування (S+T): Посилення розриву виробничих і технологічних можливостей країн, зростання попиту на імпорту продукцію на внутрішньому ринку, зростання залежності у секторі сировинного експорту до Китаю
Слабкі сторони (W) 1. Збройний конфлікт на території країни. 2. Енергозалежність держави. 3. Низькі показники у соціальних, політичних та економічних рейтингах.	Очікування (W+O): Перезавантаження китайсько-українських відносин з наданням цим відносинам більш активного політичного характеру, розширення торговельно-економічного співробітництва країн з метою захисту і просування національних інтересів.	Очікування (W+T): Дестабілізація двосторонніх відносин, демотивація підприємницької діяльності внаслідок значної кількості торговельних перешкод, взаємного сприйняття країн з урахуванням загроз

Джерело: складено автором на основі джерела [11]

Китаєм у період до 2030 р. включно має ґрунтуватися на трьох таких принципах, як: по-перше, активізація та посилення діалогу з питань поглиблення торговельно-економічного співробітництва через систему інструментів торговельної політики, передусім зменшення тарифного і нетарифного захисту китайського ринку (наприклад, тариф на пшеницю та кукурудзу становить 65%); по-друге, оптимізація торгової, економічної та інвестиційної співпраці: так, Україні як країні Східної Європи доцільно долучитися до співробітництва з Китаєм у рамках Ініціативи «16+1» і проєкту «Один пояс, один шлях» із метою отримання важелів впливу на розбудову глобальної та європейської економічної інфраструктури, а також дослідити можливості і загрози створення ЗВТ між країнами; по-третє, розроблення довгострокової стратегії розвитку торговельно-економічної співпраці між Україною та Китаєм з виокремленням та обґрунтуванням секторальних пріоритетів [11].

Так, на досягнення спільних цілей співробітництва впливають позитивні та негативні фактори, які необхідно враховувати під час розроблення заходів, спрямованих на інтенсифікацію двосторонніх зовнішньоторговельних відносин [10, с. 8].

Висновки. Отже, двостороннє торговельно-економічне співробітництво Китаю та України відзначається

значними досягненнями. Зовнішньополітичні цілі обох країн створюють можливості і сприяють подальшому розвитку відносин та ширшому співробітництву на багатосторонній основі. Торгівля між Україною та Китаєм є надзвичайно важливою. У структурі українського експорту до Китаю домінують поставки руди, шлаків і золи; зерна; жирів та олій; відходів харчової промисловості. У структурі імпорту з Китаю домінують поставки електричних машин; котлів, машин; пластмаси, полімерних матеріалів; засобів наземного транспорту, крім залізничного. Обсяг інвестицій з України в економіку Китаю значно менший, ніж обсяг інвестицій з Китаю в економіку України. Так, активна державна макроекономічна політика, вдосконалення зовнішньоторговельної сфери, доповнюючи експортно-імпорту політику заходами підтримки вітчизняних товаровиробників, удосконаленням торговельної політики, уніфікацією торговельних стандартів, диверсифікацією асортименту товарів двох країн, підвищенням технологічного рівня виробництва за допомогою залучення висококваліфікованих кадрів та новітніх технологій, а також забезпечення стабільної політичної ситуації в країні, є вирішальною передумовою досягнення поставлених стратегічних цілей та інтенсифікації зовнішньоторговельних відносин між Китаєм та Україною в галузі важкої та хімічної промисловості.

Список використаних джерел:

1. Гончаров О. Як Україні залучити китайські інвестиції. 2019. URL: <https://ua.112.ua/mnenie/yak-ukraini-zaluchyty-kytayski-investytsii-500396.html> (дата звернення: 15.09.2021)
2. Кишун В.А. Виробництво легкових автомобілів: світові на вітчизняні тенденції. *Збірник наукових праць Луцького національного технічного університету*. 2003. № 13. С. 137–145.
3. Падіння автомобілебудування сильно вдарило по попиту на сталь. 2020. URL: <https://gmk.center/opinion/padenie-avtomobilestroeniya-silno-udarilo-po-sprosu-na-stal/> (дата звернення: 14.09.2021)
4. Сайт Держстатистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua/ (дата звернення: 15.09.2021)
5. Сайт Посольства України в КНР та в Монголії. URL: <https://china.mfa.gov.ua/> (дата звернення: 14.09.2021)
6. Україна – потенційний ринок для розширення китайського бізнесу. Куди найкраще інвестувати в Україні сьогодні. 2019. URL: <https://sinologist.com.ua/ukrayina-potentsijnyj-rynok-dlya-rozshyrennya-kytayskogo-biznesu-kudy-najkrashhe-investuvaty-ukrayini-sogodni/> (дата звернення: 19.09.2021)

7. Ушакова Н.Г. Управління міжнародним бізнесом: конспект лекцій для студентів економічного спрямування, аспірантів, викладачів. / Н. Г. Ушакова, К.Ю. Величко, О.І. Печенка. Харків: Видавництво «Форт». 2016. 126 с.
8. Циганкова Т. М. Міжнародна торгівля: навч. посібн. Київський нац. екон. ун-т. К., 2001. 487 с.
9. Чжао Хуейжун. Поточний стан і перспективи китайсько-українських торгово-економічних відносин. 2018. URL: <http://sinologist.com.ua/chzhao-huejzhun-potochnyj-stan-perspektyvy-kytajsko-ukrayinskyh-torgovo-ekonomichnyh-vidnosyn/> (дата звернення: 16.09.2021)
10. Шляхова Я.В. Особливості українських зовнішньо-торговельних відносин в контексті інтеграційних спрямувань України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.02. Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків. 2016. 22 с.
11. Яценко О.М. Торговельно-економічне співробітництво України та Китаю: можливості та загрози. 2019. URL: <http://sinologist.com.ua/yatsenko-o-m-torgovelnno-ekonomichne-spivrobitnytstvo-ukrayiny-ta-kytayu-mozhlyvosti-ta-zagrozy/> (дата звернення: 16.09.2021)

References:

1. Goncharov O. (2019) How Ukraine can attract Chinese investment. [Yak Ukrayini zaluchyty kytajski investyciyi]. URL: <https://ua.112.ua/mnenie/yak-ukraini-zaluchyty-kytajski-investytsii-500396.html> (accessed 15 September 2021).
2. Kishchun V.A. (2003) Production of passenger cars: the world on domestic trends [Vyrobnyctvo legkovykh avtomobiliv: svitovi na vitchyznyani tendencyi]. *Collection of scientific works of Lutsk National Technical University*, no. 13, pp. 137–145.
3. The fall of the automotive industry has hit hard on the demand for steel (2020) [Padinnya avtomobilebuduvannya sylnu vdayro po popytu na stal]. URL: <https://gmk.center/opinion/padenie-avtomobilestroeniya-silno-udarilo-po-sprosu-na-stal/> (accessed 14 September 2021).
4. Site of the State Statistics of Ukraine (2021) [Sajt Derzhstatystyky Ukrayiny]. URL: www.ukrstat.gov.ua/ (accessed 15 September 2021).
5. Website of the Embassy of Ukraine in China and Mongolia (2021) [Sajt Posolstva Ukrayiny v KNR ta v Mongolii]. URL: <https://china.mfa.gov.ua/> (accessed 14 September 2021).
6. Ukraine is a potential market for Chinese business expansion. Where is the best place to invest in Ukraine today? (2019) [Ukrayina – potentsijnyj rynek dlya rozshyrennya kytajskogo biznesu. Kudy najkrashhe investuvaty v Ukrayini сьогодні]. URL: <https://sinologist.com.ua/ukrayina-potentsijnyj-rynek-dlya-rozshyrennya-kytajskogo-biznesu-kudy-najkrashhe-investuvaty-v-ukrayini-sogodni/> (accessed 16 September 2021).
7. Ushakova N.G. (2016) Management of international business: a synopsis of lectures for students of economic orientation, graduate students, teachers [Upravlinnya mizhnarodnym biznesom: konspekt lekcij dlya studentiv ekonomichnogo spryamuvannya, aspirantiv, vykladachiv] / N.G. Ushakova, K. Yu. Velichko, O.I. Pechenko. Kharkiv: Fort Publishing House. 126 p.
8. Tsygankova T.M. (2001) International trade: textbook. [Mizhnarodna torgovlya]. Manual Kyiv National University econ. un-t. Kyiv, 487 p.
9. Zhao Huizhong (2018) Current state and prospects of Sino-Ukrainian trade and economic relations [Potochnyj stan i perspektyvy kytajsko-ukrayinskykh torгово-ekonomichnykh vidnosyn]. URL: <http://sinologist.com.ua/chzhao-huejzhun-potochnyj-stan-perspektyvy-kytajsko-ukrayinskyh-torgovo-ekonomichnyh-vidnosyn/> (accessed 16 September 2021)
10. Shlyakhova Ya.V. (2016) Features of Ukrainian foreign trade relations in the context of integration directions of Ukraine: author's ref. dis. ... cand. econ. Science: 08.00.02 [Osoblyvosti ukrayinskykh zovnishno-torgovelnnykh vidnosyn v konteksti integracijnykh spryamuvan Ukrayiny]. Kharkiv. nat. Univ. V.N. Karazin. Kharkiv. 22 p.
11. Yatsenko O.M. (2019) Trade and economic cooperation between Ukraine and China: opportunities and threats [Torgovelnno-ekonomichne spivrobitnytstvo Ukrayiny ta Kytayu: mozhlyvosti ta zagrozy]. URL: <http://sinologist.com.ua/yatsenko-o-m-torgovelnno-ekonomichne-spivrobitnytstvo-ukrayiny-ta-kytayu-mozhlyvosti-ta-zagrozy/> (accessed 16 September 2021).

ВНЕШНЕТОРГОВЫЕ ОТНОШЕНИЯ КИТАЯ И УКРАИНЫ В ОБЛАСТИ ТЯЖЕЛОЙ И ХИМИЧЕСКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ

Аннотация. В статье исследуются особенности внешнеторговых отношений Китая и Украины в области тяжелой и химической промышленности. Раскрыто современное состояние особенностей торгового сотрудничества Китая и Украины. Определены необходимые условия интенсификации двусторонних внешнеторговых отношений между Украиной и Китаем, в частности в области тяжелой и химической промышленности. Выделены проблемные моменты внешнеторговых отношений Китая и Украины в области тяжелой и химической промышленности. С целью определения главных факторов, влияющих на развитие партнерских отношений в торгово-экономической сфере между Украиной и Китаем в период до 2030 г. включительно, был проведен SWOT-анализ (анализ сильных и слабых сторон, возможностей и опасностей). На основе этого анализа были определены внешние возможности и угрозы для стратегического сотрудничества между странами, а также их сильные и слабые стороны. Определены направления развития внешнеторговых отношений Китая и Украины в области тяжелой и химической промышленности. Охарактеризованы важные факторы, которые влияют на развитие тяжелой и химической промышленности. Определено, что для прогнозирования перспектив торговых отношений в области тяжелой и химической промышленности необходимо прежде всего определить основные факторы, влияющие на размер рынка, значимость их влияния и статистические данные прошлых лет.

Ключевые слова: внешняя торговля, Украина, Китай, внешнеторговые отношения, международная торговля, тяжелая промышленность, химическая промышленность, отрасль тяжелой промышленности, внешнеторговое сотрудничество.

FOREIGN TRADE RELATIONS OF CHINA AND UKRAINE IN THE FIELD OF HEAVY AND CHEMICAL INDUSTRY

Summary. The article examines the peculiarities of foreign trade relations between China and Ukraine in the field of heavy and chemical industries. The current state of peculiarities of trade cooperation between China and Ukraine is revealed. Necessary conditions for intensification of bilateral foreign trade relations between Ukraine and China, in particular in the field of heavy and chemical industries, have been identified. The volumes of trade and investments between Ukraine and the People's Republic of

China are studied. The priority goals for the development of cooperation are considered. The problematic aspects of the foreign trade relations between China and Ukraine in the field of heavy and chemical industries are highlighted. Possible prospects for the development of bilateral relations between the countries are considered. In order to determine the main factors influencing the development of partnerships in the trade and economic sphere between Ukraine and China in the period up to 2030 inclusive, a SWOT analysis (analysis of strengths and weaknesses, opportunities and threats) was conducted. Based on this analysis, external opportunities and threats to strategic cooperation between countries, as well as their strengths and weaknesses, were identified. It is determined that trade between Ukraine and China is extremely important. The structure of Ukrainian exports to China is dominated by supplies of ore, slag and ash; grains; fats and oils; food waste. The structure of imports from China is dominated by the supply of electric machines; boilers, machines; plastics, polymeric materials; means of land transport other than rail. The directions of development of foreign trade relations of China and Ukraine in the field of heavy and chemical industry are determined. Important factors that influence the development of heavy and chemical industries are described. It is determined that in order to forecast the prospects of trade relations in the field of heavy and chemical industries, it is necessary, first of all, to determine the main factors influencing the size of the market, the importance of their impact and statistics of previous years.

Key words: foreign trade, Ukraine, China, foreign trade relations,